

ОСНОВНІ АСПЕКТИ ОБЛІКУ ПОРУШЕНИХ ЗЕМЕЛЬ В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО СТАНУ

АВДЄЄВА Альона В'ячеславівна
студентка 3-го курсу ОС «Фаховий
молодший бакалавр»
спеціальності «Геодезія та землеустрій»

Науковий керівник
ЛИТВИН Валентина Володимирівна
Викладач спеціальних дисциплін,
Черкаський художньо-
технічний фаховий коледж
м. Черкаси, Україна,
litvin_valyav@ukr.net

Облік порушених земель в Україні – це процес фіксації стану земельних ділянок, які втратили свою первинну цінність або стали небезпечними через господарську діяльність (видобуток копалин), військові дії чи природні процеси.

Облік та оцінка земель, пошкоджених внаслідок війни, регулюється низкою законів України, а саме:

➤ № 2247-IX від 12.05.2022 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо особливостей регулювання земельних відносин в умовах воєнного стану» - адаптував земельні відносини до умов воєнного стану;

➤ № 2698-IX від 19.10.2022 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо відновлення системи оформлення прав оренди земельних ділянок сільськогосподарського призначення та удосконалення законодавства щодо охорони земель» - відновив довоєнну систему оформлення прав на землю сільськогосподарського призначення, метою запровадження даного нормативного акту є повернення до реєстрації прав оренди в Державному реєстрі речових прав (ДРРП) замість спрощеної реєстрації в книгах місцевих громад, яка діяла на початку повномасштабного вторгнення;

➤ № 4625-IX від 08.10.2025 р. «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо захисту прав на землю власників об'єктів нерухомого майна, зруйнованих внаслідок бойових дій» - захищає права власників зруйнованої внаслідок війни нерухомості на землю, дозволяючи отримувати ділянки державної/комунальної власності у користування або власність без земельних торгів, спрощує відбудову, скасовуючи потребу в містобудівній документації для зміни цільового призначення на період воєнного стану та 5 років після нього;

➤ «Методика визначення шкоди та обсягу збитків, завданих підприємствам, установам та організаціям усіх форм власності внаслідок знищення та пошкодження їх майна у зв'язку із збройною агресією російської федерації, а також упущеної вигоди від неможливості чи перешкод у провадженні господарської діяльності», затверджена наказами профільних міністерств (МВС, Міндовкілля, Мінекономіки) 18.10.2022 р. - включає визначення реальних збитків, упущеної вигоди та витрат на відновлення, на основі чого складається звіт про оцінку, що ґрунтується на документах, бухгалтерському обліку, оглядах та актах комісій.

Облік земель, порушених внаслідок бойових дій, є критично важливим етапом, оскільки він стає юридичною та технічною базою для подальшого стягнення збитків з агресора та планування рекультивації земель (згідно зі статтею 166 Земельного кодексу).

Виділяють такі категорії порушень земель для обліку:

- механічне пошкодження: вирви від вибухів, траншеї, капоніри, протитанкові рови;
- хімічне забруднення: забруднення важкими металами (свинець, кадмій), залишками вибухових речовин та ПММ;
- фізична деградація: ущільнення ґрунту важкою технікою, порушення гідрологічного режиму (затоплення або осушення);
- засмічення: наявність уламків боєприпасів, знищеної техніки та відходів руйнації.

Особливості режиму і порядку використання забруднених земель погоджуються з центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері охорони навколишнього природного середовища, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин, та центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері санітарного та епідемічного благополуччя населення [1].

Процес обліку складається з кількох ключових етапів:

- дистанційне зондування землі (ДЗЗ) - використання супутникових знімків та БПЛА для швидкого виявлення масштабів пошкоджень, що дозволяє зафіксувати кількість вирв та площу пошкодженого рослинного покриву без ризику для життя геодезистів;
- складання акта обстеження - комісія (до якої зазвичай входять представники Держекоінспекції, Держгеокадастру та місцевої влади) виїжджає на місце для складання офіційного документа, де зазначаються: координати пошкодженої ділянки, вид та обсяг пошкоджень, кадастровий номер (якщо є) [2];
- лабораторний аналіз - відбір проб ґрунту для визначення концентрації забруднюючих речовин (результати аналізів є невід'ємною частиною розрахунку грошової шкоди).

В зв'язку з військовими діями, які відбуваються на території нашої країни існує обмеження доступу до певних територій або інформації, що

ускладнює отримання точної та актуальної інформації про право власності та використання землі. Іншою проблемою може стати втрата документації, пов'язаної з правами власності на землю, внаслідок бойових дій або масштабної евакуації населення. Це може призвести до незаконного використання земельних ділянок або до незаконної передачі права на землю.

Отримання актуальних даних про стан земельних ресурсів наразі є необхідним для прийняття обґрунтованих управлінських рішень, визначення їх фактичного стану, встановлення власників та користувачів, а також планування подальшого використання [3].

Дані про пошкоджені землі вносяться до:

- Державного земельного кадастру (як спеціальні обмеження чи обтяження);
- Реєстру пошкодженого та знищеного майна (для отримання компенсацій);
- ЕкоЗагроза – офіційний вебресурс та додаток Міндовкілля для моніторингу екологічного стану.

Облік порушених земель – це не просто бюрократична процедура, а критично необхідний фундамент для виживання та відновлення України. Війна перетворює землю на джерело небезпеки. Без точного обліку ми не знаємо, де саме причаїлася загроза, адже природа не має кнопки "скидання", якщо вчасно не буде зафіксовано реальний стан ґрунтів - в майбутньому це може стати великою проблемою. Наслідки порушення земель в результаті військових дій мають кумулятивний ефект: те, що починається як фізичне руйнування, швидко переростає в екологічну та економічну кризу.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про охорону земель» від 19.06.2003 р № 962-IV URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/962-15#Text>
2. Наказ Мінагрополітики № 295 від 18.05.2022 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0586-22#Text>
3. А.Й. Дорош, О.М. Свиридов. Концептуальна модель адміністрування землекористування в умовах воєнних дій: виклики, рішення та перспективи відновлення: Землеустрій, кадастр і моніторинг земель № 4 (2024). URL: <https://journals.nubip.edu.ua/index.php/Zemleustriy/uk/article/view/51517>

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЗЕМЛЕВПОРЯДКУВАННЯ**

**ЗБІРНИК ТЕЗ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

«GEOPOINT»

5-6 березня 2026 року

**PROCEEDINGS OF INTERNATIONAL SCIENTIFIC AND PRACTICAL
CONFERENCE**

«GEOPOINT»

March 5-6, 2026

УДК 332.2/.7:528.4/.9"364"(082)

ISBN 978-617-8798-98-7

«GEOPPOINT»: Міжнародна науково-практична конференція, м. Київ, Україна, 5-6 березня 2026 року: матеріали конференції. Київ: НУБіП України. 2026. 332 с.

Рекомендовано Вченою радою факультету землевпорядкування Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 5 від 19 березня 2026 року)

У збірнику матеріалів конференції подано результати сучасних наукових досліджень за секціями: землеустрій та кадастр в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення, оцінка земель, врахування збитків та управління ризиками, геопросторові технології та ДЗЗ. Розраховано для науково-педагогічних працівників, представників науково-дослідних установ, науковців, спеціалістів установ та фахівців землевпорядного напрямку, аспірантів, студентів.

У разі повного або часткового використання матеріалів збірника посилання обов'язкове. Автори матеріалів несуть повну відповідальність за точність наведених фактів, цитат, власних імен та інших відомостей, відповідаючи принципам академічної доброчесності.

Відповідальні за випуск: І. А. Опенько, О. Д. Грищак

©НУБіП України, 2026